

2011 m. Teisingumo ministerijos atlikti darbai

Atvira ir skaidri teisėkūra

(2011 m. TM prioritetas: **Užtikrinti, kad kiekvienas žmogus galėtų patogiai matyti „nuo-iki“ kaip yra rengiami teisės aktų projektai ir teikti jiems savo pasiūlymus, taip pat pasiekti, kad priimti valdžios sprendimai įsigaliotų juos paskelbus internete, o juos rasti būtų greita ir patogus.)**

- Visos ministerijos, Vyriausybės įstaigos, kitos Vyriausybei pavaldžios ar atskaitingos institucijos ir įstaigos yra įpareigos rengiamus Vyriausybės teisės aktų projektus, taip pat institucijų ir įstaigų vadovų norminių teisės aktų projektus viešai paskelbti, kad visuomenė galėtų su projektais susipažinti ir teikti jiems pasiūlymus. Kad teisės aktų projektai būtų lengvai randami, institucijos ir įstaigos įpareigos juos skelbti vienoje vietoje – Seimo teisės aktų informacinės sistemos Projektų registravimo posistemėje. Šioje posistemėje taip pat sudarytos galimybės kiekvienam asmeniui pateikti savo siūlymus paskelbtam teisės akto projektui. Be to, minėtoje posistemėje turi būti skelbiami ne tik pirminiai (derinimui teikiami) teisės aktų projektų variantai, bet ir vėlesni variantai, kurie buvo parengti, įvertinus gautas pastabas teisės aktų projektams, taip pat tie, kurie buvo pateikti kompetentingiems subjektams juos priimti. Seimo teisės aktų informacinės sistemos Projektų registravimo posistemėje teisės aktų projektai turi būti skelbiami kartu su lydimąja medžiaga, kurioje privaloma nurodyti, kas yra tikrieji teisės aktų projektų iniciatoriai bei kokie asmenys prisidėjo prie projektų parengimo.
- Siekiant įtvirtinti, kad teisės aktai įsigaliotų, juos paskelbus internete, Seimui yra pateiktas Teisėkūros pagrindų įstatymo projektas. Jame siūloma nustatyti, kad priimti teisės aktai įsigalioja, juos paskelbus Teisės aktų registre, prieiga prie kurio būtų vieša (internetu) ir nemokama.

Teismų sistema

(2011 m. TM prioritetas: **Sukurti sąlygas teismams dirbti efektyviai, moderniai, viešai ir pagarbiai žmogui.)**

- Modernizuotas teismų darbas, įtvirtinant galimybę plačiau naudoti elektronines priemones ir jų pagalba užtikrinti patogų, greitą ir taupų bylų nagrinėjimą, sudarytos galimybės žmonėms patogiau tvarkytis reikalus teismuose:
 - o teismui neradus asmens jo gyvenamojoje ar darbo vietoje, visi procesiniai dokumentai galės būti įteikiami viešo paskelbimo būdu, t. y. nemokamai skelbiami specialiaame interneto tinklapyje;
 - o neliks galimybių vilkinti viešųjų pirkimų bylų;
 - o teismai galės paprasčiau, pigiau ir greičiau nagrinėti tipines bylas, pvz., dėl laiku nesumokėtų mokesčių;
 - o teismo posėdžiai protokoluojami ir garso įrašymo įranga;
 - o asmenys visus su byla susijusius dokumentus teismui galės perduoti ir iš jo gauti elektroniniu būdu;
 - o įtvirtintos naujos ir patikslintos galiojančios teismui pateikiamų dokumentų formos, kurias asmenims bus paprasčiau pildyti; teismas nebegalės atsisakyti priimti dokumentų dėl formalių trūkumų;

- pasitelkiant elektronines priemones bus paprasčiau organizuojama liudytojų apklausa (nuo 2013 m.);
- Į elektroninę erdvę perkeltas turto pardavimo iš varžytinių procesas, kuris leis užtikrinti daugiau skaidrumo (nuo 2013 m.).
- Siekiant užtikrinti efektyvią ir taupią teismų veiklą, priimti sprendimai sujungti dalį teismų bei centralizuoti jų buhalterinės apskaitos tvarkymą.
- Patvirtinta koncepcija, kurios pagrindu siūloma įtvirtinti galimybę asmenims, kurie į teismą kreipiasi su analogiškais reikalavimais, savo teises ginti bendrai pateikiant grupės ieškinį.
- Įtvirtintos priemonės, kurios leis skatinti asmenis civilinius ginčus spręsti taikiai - pasinaudojant civilinių ginčų taikinamuoju tarpininkavimu (mediacija). Numatyta galimybė mediavimo būdu spręsti ne tik nacionalinius, bet ir tarptautinius ginčus; mediavimą atlikti pasitelkiant modernias informacines ir elektronines ryšio technologijas ir kt. Parengti įstatymo projektai, kuriais siekiant skatinti taikaus ginčų sprendimo būdą (mediaciją), siūloma leisti žmonėms, norintiems išvengti bylinėjimosi teisme, tai padaryti pasinaudojant ir profesionalių teisininkų - notarų, antstolių ar advokatų pagalba.
- Parengti įstatymo projektai, kurie įtvirtina lankstesnį komercinio arbitražo mechanizmą, leisiantį greitai ir sparčiai spręsti ginčus.
- Parengti teismui teikiamų dokumentų šablonai, kurių dėka žmonės galės patogiau ir paprasčiau tvarkyti reikalus teismuose.
- Parengtas ir Seimui pateiktas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymo projektas, kuriuo siekiama sudaryti prielaidas taikos sutarties instituto taikymui administraciniame procese bei patikslinti Administracinių bylų teisenos įstatymo nuostatas aiškiai įtvirtinant teisę paduoti skundą (prašymą) keliems pareiškėjams. Taikos sutartis yra priemonė, užtikrinanti teismo sprendimo priėmimą per tinkamą laiką, skatina proceso operatyvumą, taip pat leidžia proceso šalims lanksčiai išspręsti tarpusavio ginčą, atkuriant ne tik teisinę, bet ir socialinę taiką.
- Siekiant sumažinti teismų darbo krūvį nustatyta, kad skundai dėl antstolių veiksmų pirmiausia paduodami nei teismui, o pačiam antstoliui, tokiu būdu užkertant kelią nesąžiningiems proceso dalyviams vilkinti išieškojimą ir sudarant vykdymo šalims sąlygas greičiau ir betarpiškai su antstolio pagalba išspręsti vykdymo procese kylančius neaiškumus.
- Siekiant sumažinti funkcijas, nebūdingas teismams, parengtas teisės akto projektas, pagal kurį lėšų, skirtų teismo psichiatrijos ir psichologijos ekspertizėms apmokėti, išmokėjimas perduotas administruoti Nacionalinei teismų administracijai.

Verslo aplinkos gerinimas

(2011 m. TM prioritetasis: **Užtikrinti, kad priimant teisės aktus nebūtų didinama administracinė našta verslui, o jų veiklą prižiūrinčios institucijos dirbtų kaip pagalbininkai, o ne baudėjai.**)

- Priežiūros institucijos įpareigosios diegti pažangius veiklos standartus:
 - nedidelių viešojo maitinimo įstaigų, nedidelių mažmeninės prekybos vietų, kirpyklų ar grožio salonų tikrinimui pradėti naudoti kontroliniai klausimynai;
 - sutarta, kad didžioji dauguma verslo priežiūros tarnybų pirmamečius verslininkus pirmiausia konsultuos, o ne baus. Turi būti laikomasi vienodos konsultavimo praktikos;
 - institucijos įpareigosios savo veiklą vykdyti vadovaudamosi rizikos vertinimu.

- Sudarytos patogios galimybės neišeinant iš namų ar esant bet kurioje pasaulio vietoje, kurioje yra interneto prieiga, įsteigti uždarytą akcinę bendrovę, asociaciją ar viešąją įstaigą, kurios buveinė būtų Lietuvos Respublikoje.
- Įtvirtinta galimybė individualioms įmonėms, uždarosioms akcinėms bendrovėms, asociacijoms ir viešosioms įstaigoms steigimo dokumentus keisti elektroniniu būdu.
- Atsisakant pažymų sandoriams rengimo, visi sandoriai rengiami NETSVEP informacinėje sistemoje – sandoris rengiamas, duomenys tikslinami bei perduodami registruoti elektroniniu būdu. Taip atsisakyta netikslingo vienos iš dviejų tas pačias funkcijas atliekančių sistemų palaikymo ir sutaupomos asmenų, įsigyjančių nekilnojamą turtą, lėšos.
- Sudarytos galimybės juridinio asmens atstovams tvarkant reikalus įvairiose institucijose pateikti ne popierinius registro dokumentų išrašus, o naudotis elektroniniu prieigos raktu prie registrų sistemos.
- Parengti įstatymo projektai, leisiantys paprasčiau likviduoti neveikiančias įmones. Taip bus sutaupyta valstybės lėšų bei sutvarkyti duomenys juridinių asmenų registre.

Efektyvi bausmių sistema

(2011 m. TM prioritetas: **Užtikrinti, kad bausmės būtų efektyvios, visuomenė labiau apsaugota nuo pakartotinių nusikaltimų, o bausmių sistema veiktų taupiau ir skaidriau.**)

- Parengti ir Seimui pateikti įstatymo projektai, leisiantys užtikrinti, kad daugiau dėmesio būtų skiriama nuteistųjų perauklėjimui, jų sėkmingai integracijai į visuomenę ir taip užtikrintas didesnis visuomenės saugumas. Kartu numatyta, kad į laisvę anksčiau laiko išeiti galėtų tik nepavojingi asmenys, o priimant tokius sprendimus aktyviai dalyvautų ir visuomenės atstovai.
- Sudarytos galimybės nepiktybiniais pažeidėjams sumokėti pusę baudos už pirmą kartą padarytą administracinį pažeidimą.
- Parengtas Administracinių nusižengimų kodekso projektas, kuriuo siūloma įtvirtinti pirmiausia į asmenų elgesio keitimą, o ne represines priemones orientuotas nuobaudas: visiškai atsisakyti arešto bausmės už administracinius pažeidimus, įtvirtinti daugiau galimybių skirti viešuosius darbus, įvesti galimybę asmenims kaip bausmę skirti išklaudyti auklėjamuosius kursus, sudaryti galimybes plačiau taikyti nuostatą sumokėti pusę baudos nepiktybiškai prasižengus pirmą kartą.
- Pradėta įkalinimo įstaigų sistemos pertvarka, siekiant efektyvesnės ir taupesnės jų veiklos, užtikrinti tinkamas ir saugumą garantuojančias nuteistųjų laikymo sąlygas:
 - o Sumažintas ir perrikuotas įkalinimo įstaigų vadovybės aparatas, diegiami nauji veiklos standartai;
 - o Reorganizuotos įkalinimo įstaigos sumažinant jų valdymo ir veiklos išlaidas;
 - o Duotas startas Lukiškių tardymo izoliatoriaus-kalėjimo iškėlimo į Pravieniškes bandomajam viešos ir privačios partnerystės projektui, rengiami projektai dar 3 naujų laisvės atėmimo įstaigų statybai, 6 - rekonstravimui.
- Parengti įstatymo projektai, leisiantys baudžiamąją atsakomybę pritaikyti už bet kokią veiklą, susijusią su terorizmo apraiškomis. Kartu nustatyti, kad Lietuvoje asmenys, kurie jau yra teisti užsienyje, turėtų būtų laikomi teistais ir mūsų šalyje.
- Seime priimtas Baudžiamojo kodekso ir su juo susijusių įstatymų paketas, kurio tikslas tinkamai suderinti baudžiamojo įstatymo nuostatas su Europos Sąjungos institucijų (GRECO) ataskaitose pateiktomis rekomendacijomis, taip užtikrinant baudžiamojo įstatymo normų veiksmingumą, taip pat baudžiamajame įstatyme numatyti teisės dirbti tam tikrą darbą ar užsiimti tam tikra veikla

atėmimo ir viešųjų teisių atėmimo bausmių pakeitimą baudžiamojo poveikio priemone, įtvirtinant galimybę šias poveikio priemones skirti kartu su kitomis bausmėmis.

Korupcijos mažinimas

(2011 m. TM prioritetas: **Užtikrinti, kad žmonėms realiai sumažėtų tokių situacijų, kuriose klausimai gali būti sprendžiami nelegaliu, korupcijos būdu.**)

- Parengta ir įgyvendinama Nacionalinė kovos su korupcija programa, kurioje per 4 metus numatyta imtis visos eilės korupcijos naikinimo priemonių devyniose pagrindinėse srityse: teritorijų planavimo ir statybos, sveikatos priežiūros, viešųjų pirkimų, įstatymų leidybos, teismų ir teisėsaugos institucijų darbo, verslo priežiūros, valstybės tarnautojų veiklos, antikorupcinio švietimo ir atsakomybės už teisės pažeidimus.
- Parengtas ir Seimui pateiktas įstatymo projektas, kuriuo siūloma geriau užtikrinti apie korupciją pranešusių tarnautojų apsaugą.
- Parengti ir pateikti Seimui įstatymo projektai, siūlantys išplėsti VTEK įgaliojimus tirti fizinių ir juridinių asmenų pranešimus, skundus ir prašymus ir dėl valstybinėje tarnyboje nebedirbančių asmenų veikos atitikties Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatomis, taip užtikrinant teisinio reguliavimo efektyvumą, atsakomybės neišvengiamumo principą, bei mažinant korupcinio pobūdžio veiksmų padarymo galimybę.

Efektyvus ir patogus žmogui valdžios institucijų darbas, mažiau biurokratijos

(2011 m. TM prioritetas: **Užtikrinti, kad žmogus greičiau ir patogiau galėtų susitvarkyti reikalus Teisingumo ministerijos kuruojamose institucijose.**)

- Įgyvendinamos vartotojų teisių apsaugą geriau užtikrinančios priemonės, imantis priemonių, kad vartotojo teisės būtų ginamos ne tik tuomet, kai šiam parduodama netinkama prekė ar paslauga, bet ir tuomet, kai apribojama jo teisė rinktis iš daugiau ir už konkurencingą kainą.
- Įtvirtinta galimybė greičiau ir paprasčiau įregistruoti senus pastatus miestuose, kurių nuosavybės teisių žmonės iki šiol nebuvo sutvarkę.
- Padidintas notarinių paslaugų prieinamumas, šių teisininkų paslaugomis arčiau savo namų suteikiant galimybę naudotis aštuonių miestų bei rajonų gyventojams.
- Sumažinta biurokratizmo norintiems tuoktis užsienyje, numatant, kad išduodant pažymą iš karto nurodoma, ar jiems, pagal Lietuvos teisę, nėra kliūčių sudaryti santuoką.
- Parengtas teisės akto projektas, numatantis iš valstybei skolingų asmenų pinigų išieškojimą sustyguoti taip, kad jis būtų efektyvus, o skolingiesiems šalia nedidelės skolos netektų sumokėti ir keliskart skolos dydį viršiančios sumos už antstolių paslaugas.
- Parengtas teisės akto projektas, kuriuo siūloma sutrumpinti formalumų tvarkymo kelią jaunavedžiams, atsisakant reikalavimo patiems informuoti Civilinės metrikacijos įstaigas apie bažnyčioje sudarytą santuoką.
- Parengtas teisės akto projektas, kuriuo siūloma gyventojams suteikti galimybę dėl prašymų, kurie Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse nesusieti su gyvenamosios vietos kriterijumi, kreiptis į bet kurią Lietuvos Respublikoje veikiančią civilinės metrikacijos įstaigą, o ne į civilinės metrikacijos įstaigą pagal deklaruotą gyvenamąją vietą. Šia galimybe siūloma leisti pasinaudoti tiems gyventojams, kurie pageidauja papildyti, pakeisti, ištaisyti civilinės būklės akto įrašą, atkurti civilinės

būklės akto įrašą, jį anuliuoti, gauti pakartotinius civilinės būklės aktų įrašų liudijimus arba pažymą apie šeiminingą padėtį.

Kiti 2011 m. nuveikti darbai ir parengti teisės aktų projektai

- Įtvirtinta daugiau galimybių susitarti dėl ilgalaikių atostogų produktų bei užtikrinti geresnę tokias paslaugas įsigyjančių asmenų teisių apsaugą.
- Nustatyta aiškesnė ir skaidresnė žemės paėmimo visuomenės poreikiams tvarka, leisianti greičiau įgyvendinti visuomenei svarbius investicinius projektus.
- Parengti įstatymų projektai, pagal kuriuos bus galutinai atsisakyta reikalavimo naudoti antspaūdą privatiems fiziniams ir juridiniams asmenims.
- Nustatyti sąnaudomis pagrįsti hipotekos paslaugų įkainiai.
- Įdiegta elektroninė politinių partijų narių sąrašų teikimo ir tikrinimo sistema, kurios dėka atliekama tikslesnė šių sąrašų atitikimo įstatymų reikalavimams patikra, partijos gali žymiai patogiau tvarkyti savo narių duomenis.
- Užtikrinta geresnės vaiko teisių apsauga įtvirtinant, kad antstoliai, vaiko teisių apsaugos tarnybos atstovai, psichologai ir policija turi bendradarbiaudami rasti būdus, kaip nepažeidžiant vaiko interesų įvykdyti su vaikais susijusius teismo sprendimus.
- Įtvirtinta tvarka, kuri užkirs kelią asmenims lengva ranka prisiimti paskolų, kurių jie nepajėgūs sumokėti. Kartu užtikrintas patogesnis, bet ne mažiau saugus, asmens duomenų naudojimas.
- Patvirtintas kompensacijos už žydų religinių bendruomenių turtą mechanizmas.
- Parengti projektai, siūlantys nustatyti partnerystės registravimo tvarką, kuri leistų efektyviai spręsti praktines nesusituokusių, tačiau kartu gyvenančių porų problemas, geriau apsaugoti jų bei jų vaikų interesus.
- Parengti projektai, kuriais siūloma sudaryti galimybes notarais, jų atstovais ar kandidatais į notarus tapti ne tik Lietuvos piliečiams, bet ir Europos Sąjungos piliečiams, jei šie moka lietuvių kalbą.
- Parengti ir Seimui pateikti siūlymai aktyviau įtraukti nevyriausybinės organizacijas (NVO) į visuomenei naudingų projektų įgyvendinimą, taip pat supaprastinti jų steigimo procedūras bei veiklos sąlygas.
- Parengti įstatymo projektai, kurie leis atidaryti duris dideliems ir ilgalaikiams paramos projektams, sudarant palankias sąlygas labdaros ir paramos fondams investuoti paramai gautus pinigus, o iš gauto pelno atlikti žymiai daugiau visuomenei naudingų darbų.
- Parengti įstatymų projektai, leisiantys nustatyti asmeninę atsakomybę politikams, teisėjams ar kitiems pareigūnams, jei šie netinkamai elgėsi su jiems patikėtais administruoti valstybės pinigais ar turtu. Tokia tvarka jau galioja visiems valstybės tarnautojams, todėl skirtingi standartai neturėtų būti taikomi išimtinai politikams, teisėjams ar kitiems pareigūnams.
- Nustatyta, kad nebus taikomi senaties terminai, kuomet asmenys reikalauja atlyginti Sovietinės bei nacistinės okupacijos (1940-1991 m.) metu patirtą žalą.

- Parengti teisės aktų projektai, kuriais siūloma nustatyti aiškią kandidatų į tarptautinių teismų teisėjus teikimo bei atrankos tvarką.
- Sumažintos Teisingumo ministerijos veiklos išlaidos. Atsisakyta nuosavų automobilių ir vairuotojų, taip per mėnesį transporto paslaugoms sutaupant tris kartus.
- Pateiktas teisės akto projektas, kuriuo siūloma išspręsti nepilnamečių vaikų patiriamas problemas, susijusias su jų vardais, suteikiant galimybę pakeisti nepilnamečio vaiko vardą.
- Parengti siūlymai įtvirtinti galimybę teismui, skiriant nuobaudą tėvams už vaikų nepriežiūrą, kartu įpareigoti juos išklaudyti ir bendravimo su vaikais tobulinimo kursus.